

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЧНИЙ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного факультету

І.С. Бондаренко

**ШКІЛЬНИЙ КУРС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

підготовки бакалавра

денної (очної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти
спеціальності 014 Середня освіта

предметна спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
освітньо-професійна програма: Середня освіта (Українська мова і література)

Укладач /Укладачі: Ільченко І.І., кандидат філологічних наук, доцент, доцент

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри української мови
Протокол № 1 від “28” серпня 2023р.
Завідувач кафедри української мови

Р.О. Христіанінова

Ухвалено науково-методичною радою
факультету філологічного

Протокол № 1 від “28” серпня 2023 р.
Голова науково-методичної ради
факультету

І.Л. Мацегора

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

Р. О. Христіанінова

2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 01-Освіта/Педагогіка	Кількість кредитів – 3	Обов’язкова	
		Дисципліна професійної підготовки спеціальності	
Спеціальність 014 Середня освіта	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
Предметна спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)		2 -й	2 -й
Освітня програма Середня освіта (українська мова і література)	Змістових модулів – 4	Лекції	
		16 год.	4 год.
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 4	Практичні	
		16 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		58 год.	82 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Шкільний курс української мови» є набуття навичок з фонетики, орфографії, лексикології, лексикографії, фразеології, морфології, синтаксису, пунктуації та стилістики шкільного курсу української мови.

Основними **завданнями** викладання дисципліни «Шкільний курс української мови» є:

- ознайомити студентів з основними теоретичними положеннями основних розділів української мови;
- поглибити традиційну та сучасну (функційну) класифікації лексико-граматичних класів слів і їхніх категорій;
- сприяти засвоєнню студентами фонетичних та граматичних норм сучасної української літературної мови;
- сформулювати в майбутніх учителів творчий підхід до аналізу мовних явищ;
- виробити вміння і навички зв'язного усного та писемного мовлення студентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
ІК. Здатність вирішувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі середньої освіти або в процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки й характеризується комплексністю та невизначеністю умов. ЗК-1 Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність). ЗК – 2 Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність). ЗК -3 Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність). ЗК- 4 Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості (підприємницька компетентність). ЗК-5 Дотримання етичних норм. ЗК-6 Прийняття рішень на основі ціннісних світоглядних орієнтирів. ЗК-7 Здатність аналізувати, синтезувати, оцінювати, щоб виявляти проблеми й виробляти рішення. ЗК-8 Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність). ЗК-10 Навички роботи з інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел, зокрема за допомогою цифрових технологій). ЗК-11 Критичне осмислення основних світоглядних теорій і принципів у навчанні та професійній діяльності. СК 1 Знання сучасних теоретичних основ предметної спеціалізації з української мови та літератури, додаткової предметної спеціальності (за вибором студента).	Методи: Пояснювально-ілюстративний (навчальна лекція, бесіда, презентації) Метод проблемного викладення матеріалу (проблемна лекція, навчальна дискусія) Частково-пошуковий (робота з книгою, робота з фактичним матеріалом) Дослідницький (робота з фактичним матеріалом) Інтерактивні методи (case-метод, мозковий штурм) Практичні методи (вправи) Контрольні заходи: Підсумкові контрольні заходи: залік. Поточні контрольні заходи: контрольна робота, виконання завдань в СЕЗН Moodle, тести. індивідуальні практичні завдання, робота на практичних заняттях.

СК 2 Уміння застосовувати елементи теоретичного та експериментального дослідження в професійній діяльності. СК-4 Уміння застосовувати методи діагностування досягнень учнів, здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху. СК-5 Дотримання етичних норм у комунікації з колегами, учнями й вихованцями та їхніми батьками. СК-6 Уміння організувати комунікацію учнів і вихованців. СК-7 Уміння обдумано обирати шляхи вирішення непередбачуваних проблем у професійній діяльності. СК-8 Відповідальність за забезпечення охорони життя і здоров'я учнів у навчально-виховному процесі та позаурочній діяльності. СК-9 Уміння створювати клімат, що сприяє навчанню всіх учнів незалежно від їх соціально-культурно-економічного контексту. ПРН 1 Знає сучасні теоретичні основи предметної спеціалізації, застосовує елементи теоретичного та експериментального дослідження в професійній діяльності. ПРН 3 Критично використовує світоглядні теорії в розв'язанні соціальних і професійних завдань. ПРН 5 Володіє навичками рефлексії, оцінювання й обдуманого вибору шляхів вирішення непередбачуваних проблем у професійній діяльності. ПРН 8 Виявляє володіння навичками знаходження, обробки та аналізу інформації з різних джерел, зокрема й за допомогою цифрових технологій. ПРН 18 Уміє аналізувати соціально та особистістю значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтирів.	
---	--

Міждисциплінарні зв'язки. Вивчення курсу «Шкільний курс української мови» передбачає його тісний взаємозв'язок з такими дисциплінами, як «Сучасна українська мова», «Орфографічно-пунктуаційний практикум», «Методика викладання української мови».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Фонетика. Орфографія

Тема 1. Фонетика. Класифікація голосних звуків. Співвідношення голосних звуків мови і мовлення. Класифікація приголосних за місцем творення. Акустичні пари за твердістю / м'якістю. Класифікація приголосних за участю шуму і голосу. Класифікація приголосних за способом творення. Загальна характеристика приголосних звуків. Чергування приголосних. Чергування як засіб милозвучності. Уподібнення приголосних за глухістю

— дзвінкстю. Уподібнення приголосних за місцем і способом творення. Уподібнення приголосних за м'якістю. Спрощення приголосних. Подвоєння приголосних. Подовження приголосних. Склад в українській мові. Основні правила складоподілу. Наголос в українській мові. Функції наголосу.

Тема 2. Українська графіка. Орфографія.

Уживання м'якого знака. Уживання апострофа. Уживання великої літери. Правопис складних іменників. Правопис складних прикметників. Правопис складних прислівників. Правопис прийменників. Правопис сполучників. Правопис часток. Правопис м'якого знака у прізвищах слов'янського походження. Правопис апострофа у прізвищах слов'янського походження. Правопис географічних назв слов'янських та інших країн. Правопис апострофа у географічних назвах слов'янських та інших країн.

Змістовий модуль 2. Лексикологія. Фразеологія

Тема 3. Основні поняття лексикології. Ознаки слова як одиниці мови. Функції слова як одиниці мов. Лексичне значення слова за характером вияву. Слово за кількісним виявом лексичного значення. Типи багатозначності. Лексика української мови за походженням.

Тема 4. Лексика української мови за активністю вживання. Лексика зі стилістичного погляду. Лексика за територіальним поширенням. Групи слів за співвідношенням форми і змісту. Різновиди синонімів за смисловим наповненням і стилістичним забарвленням. Різновиди синонімів за особливостями встановлення синонімічних зв'язків. Різновиди синонімів за виявом на мовному рівні. Різновиди антонімів за особливостями встановлення антонімічних зв'язків. Антоніми в українській мові. Різновиди антонімів за виявом на мовному рівні. Різновиди омонімів за ступенем збігу. Різновиди омонімів за виявом на мовному рівні. Пароніми в українській мові.

Тема 5. Лексикографія української мови. Фразеологія. Основні поняття фразеології. Основні ознаки фразеологізмів. Різновиди фразеологічних одиниць за семантичною злитістю компонентів. Різновиди фразеологічних одиниць за походженням.

Змістовий модуль 3. Морфологія

Тема 6. Морфологія. Класифікація частин мови. Іменник. Категорія роду, числа, відмінка. Іменники, що вживаються тільки у формі однини. Іменники, що вживаються тільки у формі множини. Відміни іменників. Форма роду невідмінюваних іменників. Відмінювання прізвищ. Відмінювання імен. Відмінювання імен по батькові. Відмінювання географічних назв. Невідмінювані географічні назви. Прикметник. Ступені порівняння якісних прикметників. Розряди прикметників за значенням. Числівник. Граматичні ознаки числівника. Відмінювання кількісних числівників. Відмінювання порядкових числівників. Займенник. Граматичні ознаки займенників. Відмінювання займенників. Дієслово. Морфологічні ознаки дієслова в особовій формі. Дієприкметник. Дієприслівник. Прислівник. Прийменник. Сполучник. Частка. Словотворчі частки. Формотворчі частки. Фразові частки. Вигук.

Змістовий модуль 4. Синтаксис. Пунктуація. Стилїстика

Тема 7. Основні поняття синтаксису. Члени речення. Різновиди словосполучень за способом зв'язку. Різновиди словосполучень за морфологічними ознаками. Різновиди простих речень. Просте односкладне речення. Простий підмет. Складений підмет. Простий дієслівний присудок. Складений дієслівний присудок. Складений іменний присудок. Додаток. Означення. Обставина. Складносурядні речення. Складнопідрядні речення. Безсполучникові складні речення. Способи передачі чужої мови. Розділові знаки в кінці речення..

Тема 8. Основні поняття стилістики. Стилїстичні норми. Порушення стилістичних норм. Функціональні різновиди сучасної української мови. Мова художнього твору.

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні Заняття, год		Практичні Заняття, год				Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/ди ст ф.	о/д ф.	з/ди ст ф.	о/д ф.	з/ди ст ф.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	8	4		4	2	7	13	5	10	15
2	15	12	6	2	6		3	13	5	10	15
3	15	4	2	2	2		11	13	5	10	15
4	15	8	4		4	2	7	13	5	10	15
Усього за змістові модулі	60		16	4	16	4					60
Підсумковий семестровий контроль залік	30						30	30			40
Загалом	90										100

4. Структура навчальної дисципліни

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	Назва теми	Кіл-ть годин денне з/в	
Змістовий модуль 1. Фонетика. Орфографія			
Тема 1.	Фонетика	2	
Тема 2.	Українська графіка. Орфографія.	2	
	Разом за змістовим модулем 1	4	
Змістовий модуль 2. Лексикологія. Фразеологія			
Тема 3.	Основні поняття лексикології	2	
Тема 4.	Лексика української мови за активністю вживання	2	2
Тема 5.	Лексикографія. Фразеологія	2	
	Разом за змістовим модулем 2	6	2
Змістовий модуль 3.			
Тема 6.	Морфологія	2	2
	Разом за змістовим модулем 3	2	2
Змістовий модуль 4.			
Тема 7.	Синтаксис	2	
Тема 8.	Стилістика	2	

	Разом за змістовим модулем 4	4	
Усього годин		16	4

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	Назва теми	Кіл-ть годин денне з/в	
Змістовий модуль 1. <i>Фонетика. Орфографія</i>			
Тема 1.	Фонетика	2	
Тема 2.	Українська графіка. Орфографія.	2	2
	Разом за змістовим модулем 1	4	2
Змістовий модуль 2. <i>Лексикологія. Фразеологія</i>			
Тема 3.	Основні поняття лексикології	2	
Тема 4.	Лексика української мови за активністю вживання	2	
Тема 5.	Лексикографія. Фразеологія	2	
	Разом за змістовим модулем 2	6	
Змістовий модуль 3.			
Тема 6.	Морфологія	2	
	Разом за змістовим модулем 3	2	
Змістовий модуль 4.			
Тема 7.	Синтаксис	2	2
Тема 8.	Стилістика	2	
	Разом за змістовим модулем 4	4	2
Усього годин		16	4

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Види поточних контрольних заходів	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання-тест, усна відповідь	Питання для підготовки: 1.Основні поняття фонетики. 2.Класифікація голосних звуків. 3.Класифікація приголосних 4.Українська графіка. 5.Основні принципи української орфографії. 6.Уживання м'якого знака. 7.Уживання апострофа. 8.Уживання великої літери.	Всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.	5
	Практичне завдання – виконання вправ	Виконання вправ Тест	Виконані вправ Правильно вирішені усі тестові завдання	10
Усього за ЗМ 1				15
2	Теоретичне завдання – тест, усна відповідь	Питання для підготовки: 1.Основні поняття лексикології. 2.Лексика української мови за походженням. 3.Лексика української мови за активністю вживання. 4.Лексика зі стилістичного погляду. 5.Лексика за територіальним поширенням. 6.Омоніми, Синоніми, Антоніми, Пароніми 7. Лексикографія української мови. 8.Фразеологія	Всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.	5
	Практичне завдання – виконання вправ	Виконання вправ (письмово) Тест	Виконані вправи. Правильно вирішені усі тестові завдання	10
Усього за ЗМ 2				15
3	Теоретичне завдання – тест, усна відповідь	Питання для підготовки: 1.Основні поняття морфології. Класифікація частин мови. 2.Іменник. 3.Прикметник. 4.Числівник. 5.Займенник. 6.Дієслово. Дієслівні форми.(Дієприкметник. Дієприслівник). 7.Прислівник. 8.Службові частини.	Всебічно розкриває зміст теоретичних питань використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.	5

	Практичне завдання - виконання вправ	Виконання вправ (письмово)	Виконані вправи	10
Усього за ЗМ 3				15
4	Теоретичне завдання – тест, усна відповідь	Питання для підготовки: 1.Основні поняття синтаксису. Члени речення. 2.Просте речення 3.Складне речення 4.Розділові знаки 5.Основні поняття стилістики.	Всебічно розкриває зміст теоретичних питань,використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.	5
	Практичне завдання – контрольна робота	Виконання контрольної роботи (письмово)	Виконана контрольна робота	10
Усього за ЗМ 4				15
Усього за змістові модулі	4			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
Залік	Теоретичне завдання-тест	Питання для підготовки: 1.Основні поняття фонетики. 2.Класифікація голосних звуків. 3.Співвідношення голосних звуків мови і мовлення. 4.Класифікація приголосних за місцем творення. 5.Чергування приголосних. 6.Склад в українській мові. Основні правила складоподілу. 7.Наголос в українській мові. Функції наголосу. 8.Українська графіка. 9.Орфографія 10.Основні поняття лексикології.	1.В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання. 2. Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обгрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.	20
				15-20

9. Рекомендована література

Основна:

1. Авраменко О., Тищенко О. Українська мова. За новою редакцією. Київ : Киголуб, 2020. 584 с.
2. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2017. 251 с.
2. Дзюбишина-Мельник Н. Я., Лаврінець О. Я., Симонова К. С., Ціцюра Л. Ф. Читай і знай! : довідник-практикум з граматики та стилістики сучасної української мови. 2-ге вид. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2018. 198 с.
3. Дубічинський В. В. Українська лексикографія: історія, сучасність та комп'ютерні технології. Харків, 2014. 164 с.
4. Українська мова без помилок. Говоримо і пишемо правильно. Сучасний довідник з урахуванням останніх змін у правописі і мовленні /укл. О. М. Журенко. Харків :Книжковий клуб: «Клуб Сімейного Дозвілля», 2015, 512 с.
5. Український правопис / Ін-т мовознавства імені О. О. Потебні НАН України; Ін-т української мови НАН України. Київ : Наук. думка, 2019. 288 с.
6. Фурдуй М. І. Українська мова. Практикум з правопису: навч. посібник / за ред. В. В.Різуна. Київ : Либідь, 2014. 272 с.
7. Цілина М. М. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія : навч. посіб. для дистанційного навчання. Київ : Університет «Україна», 2015. 195 с.
8. Шевчук С. В., Лобода Т. М. Практикум з української мови : модульний курс : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2016. 326 с.

Додаткова

1. Авраменко О.М., Борисюк Т.В., Почтаренко О.М. Українська мова 8 клас. Київ : Грамота, 2021. 191 с.
2. Авраменко О. М. Українська мова 9 клас. Київ : Грамота, 2022, 159 с.
3. Ворон А.А., Солопенко В.А. Українська мова 10 клас. Київ : Освіта, 2018. 288 с.
4. Глазова О.П. Українська мова 7 клас. Київ : Освіта, 2020. 256 с.
5. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М., Новосьолова В.І. Українська мова 11 клас. Київ : Педагогічна думка, 2019. 232 с.
6. Заболотній В.О. Українська мова 6 клас. Київ : Генеза, 256 с.
7. Плющ М. Я. Категорія відмінка в семантико-синтаксичній структурі речення. Київ : Вид-во Національного педагогічного ун-ту ім. М. П. Драгоманова, 2016. 252 с.
8. Шкурятяна Н. Г., Шевчук С. В. Сучасна українська літературна мова : модульний курс : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2012. 823 с.
9. Юшук І. П. Практикум з правопису української мови. 5-те вид. Київ : Освіта, 2010. 254 с.

Словники

1. Етимологічний словник української мови. Т.1-6. Київ : Наукова думка, 1982-2012. URL: http://litopys.org.ua/djvu/etymolog_slovnyk.htm
2. Орфографічний словник української мови. Київ : Довіра. 2004. 864 с.
3. Полюга Л. М. Словник синонімів української мови. Київ : Довіра, 2006. 477 с.
4. Сліпущко О. М. Тлумачний словник чужомовних слів в українській мові. Київ : Криниця, 1999. 507 с.
5. Словник української мови : в 11 тт. Київ : Наукова думка, 1970-1980. URL: http://ukrlit.org/slovnyk/slovnyk_ukrainskoi_movy_v_11_tomakh
6. Словник труднощів української мови / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ : Радянська школа, 1989. 336.

7. Український орфографічний словник. Київ : Прапор, 2004. 845 с.

Інформаційні ресурси

1. Вихованець І., Городенська К. Теоретична морфологія української мови : академ. граматики укр. мови / за ред. І. Вихованця. Київ : Унів. вид-во „Пulsари”, 2004. 400 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000844>

2. Горпинич В. О. Морфологія української мови : підручник для студентів вищих навчальних закладів / В. О. Горпинич. – Київ : Академія, 2004. 364 с. URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi41/00322_89.pdf

3. Караман С. О. Сучасна українська літературна мова. (Морфологія). URL: http://litmisto.org.ua/?page_id=6961

4. Козачук Г. О. Українська мова : практикум : навч. посіб. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Вища школа, 2008. 414 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/418678.pdf

5. Ющук І. П. Практикум з правопису і граматики української мови : посібник. Київ : Освіта, 2012, 270 с. URL: <https://ushchuk.files.wordpress.com/2013/09/d196.pdf>

6. Ющук П. І. Українська мова : підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Київ : Либідь, 2004. 640 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk661731.pdf>

7. Український правопис. / Ін-т мовознавства імені О. О. Потебні НАН України; Ін-т української мови НАН України. Київ : Наук. думка, 2019. 288 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/osnovni-zminy%202019.pdf>